

SZAKDOLGOZAT

VINCZE DÁVID EDGÁR

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Agrárdiplomáciai Menedzser Szak

A magyar-amerikai agrárdiplomácia: projektek, tapasztalatok, lehetőségek

Belső konzulens: Dr. Zöldréti Attila
Megbízott oktató, c. egyetemi
tanár

Készítette: Vincze Dávid Edgár
A374B5

Agrárdiplomáciai Menedzser (levelező)

Gödöllő
2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1. A magyar agrárdiplomáciaalapjai	4
2.1.1. A magyar agrárdiplomácia fogalma és története.....	4
2.1.2. Az agrárdiplomácia meghatározó területei.....	5
2.1.3. Az Agrárminisztérium hozzájárulása az agrárdiplomáciához	5
2.1.4. Az agrárattasé szerepe és feladatai	6
2.2. Magyar-amerikai diplomáciai kapcsolat	7
2.2.1. A magyar-amerikai diplomáciai kapcsolat története és alakulása.....	7
2.2.2. Agrárkereskedelem az USA és Magyarország között	8
2.3. Jelentős közös magyar-amerikai projektek	10
2.3.1. Tudás transzfer program.....	11
2.3.2. Mangalica projekt.....	11
2.3.3. Ipari Zöltség Technológia program	12
2.3.4. Oktatási együttműködés	12
2.3. Az Egyesült Államok diplomáciaikapcsolata Európával	13
2.4. Az USA mezőgazdasági helyzete	15
2.5. Élelmiszerkereskedelem szabályozása.....	16
3. Anyag és módszer	18
4. Eredmények és értékelésük	20
4.1. Az amerikai és a magyar agrárszektor együttműködése	20
4.2. Az Amerikai Egyesült Államokba tett látogatás célja és fő projektek.....	20
4.3. Technológiai újdonságok és kihívások az amerikai agrárium területén.....	21
4.4. Az amerikai-magyar agrárszektor együttműködési potenciálja és jövőbeli tervek.....	22
5. Következtetések és javaslatok.....	24
6. Összefoglalás.....	27
Irodalomjegyzék.....	28

1. Bevezetés

A magyar diplomácia az ország külföldi kapcsolatainak és politikai érdekeinek képviselőjére, valamint a nemzetközi kapcsolatok építésére és fenntartására irányuló intézményrendszer és tevékenység összessége. A magyar diplomácia története gazdag és sokszínű, szorosan összefonódik az ország történelmi eseményeivel és geopolitikai helyzetével. Magyarország diplomáciai tevékenysége az államalapítástól kezdve folyamatosan fejlődött és változott az idők során. A középkori Magyar Királyság idején a diplomácia fő célja a területi kiterjesztés és a dinasztikus szövetségek kialakítása volt, majd az Osztrák-Magyar Monarchia idején a birodalom területi integritásának és politikai stabilitásának megőrzése. Az 1989-es rendszerváltás után a magyar diplomácia átstrukturálódott az új nemzetközi környezet és az európai integráció követelményeihez igazodva. Ma a diplomácia fő célja a nemzetközi béke és biztonság előmozdítása, a gazdasági kapcsolatok fejlesztése, valamint Magyarország érdekeinek védelme és képviselete a nemzetközi szinten. (Bárány – Csizmadia, 2019)

Szakedolgozatom témája szorosan kapcsolódik a magyar-amerikai agrárdiplomácia területéhez, amely jelentős szerepet játszik a két ország közötti kapcsolatokban. Az agrárdiplomácia, mint a kétoldalú kapcsolatok egy speciális ágazata, arra irányul, hogy előmozdítsa a mezőgazdasági termékek kereskedelmét, támogassa az agrártechnológiai és tudásátadási projekteket, valamint közvetítse a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokat (Zöldréti – Vajda, 2023a). Az elmúlt évtizedekben Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok között számos sikeres projekt valósult meg, amelyek jelentősen hozzájárultak mindkét ország agrárszektorának fejlődéséhez. Ezek a projektek nem csupán gazdasági, hanem környezeti és társadalmi szempontból is relevánsak, hiszen a fenntartható agrárgazdálkodás elősegítése közös cél.

Kiemelkedő partnerünk az USA az agrárgazdaságtan és az agrárdiplomácia terén, ahol mindkét ország előnyöket élvezhet az erőteljes együttműködésből. Az Egyesült Államok, mint a világ egyik vezető agrárexportőre, komoly szakértelmet és fejlett technológiákat kínál, amelyek hozzájárulhatnak Magyarország agrárszektorának modernizációjához és növekedéséhez. Mindez alátámasztja a szakdolgozati témaválasztásom aktualitását és jelentőségét, amit az is mutat, hogy a globális agrárpiaconak dinamikája és a környezeti fenntarthatóság kérdései napjainkban kiemelt figyelmet kapnak nemzetközi szinten.

A magyar-amerikai agrárkapcsolatok elemzése lehetőséget nyújt arra, hogy feltárjuk, miként járulhatnak hozzá a kölcsönös együttműködések az élelmiszerbiztonság, a gazdasági stabilitás és a környezeti fenntarthatóság előmozdításához. Emellett, a jelenlegi geopolitikai változások és a háborúk új kihívások elé állítják a mezőgazdasági diplomáciát, ami tovább erősíti a téma relevanciáját. Az agrárdiplomácia kulcsszerepet játszik a nemzetközi tárgyalásokon, ahol a mezőgazdasági termékek kereskedelmét, a technológiai és tudományos együttműködések szabályozó megállapodások kerülnek előtérbe. A magyar-amerikai agrárkapcsolatok elemzése rávilágít arra, hogy a két ország hogyan tud együttműködni a globális kihívásokra való válaszadásban, és hogyan formálhatják meg közösen a jövő agrárpolitikáját. A COVID-19 világjárvány rámutatott az élelmiszerellátási láncok sebezhetőségére és a nemzetközi együttműködés növekvő szükségességére, ami további hangsúlyozza a kutatás relevanciát. Magyarország aktívan törekszik arra, hogy az Európai Unió agrárpolitikai döntéshozatalában és a transzatlanti kereskedelmi tárgyalásokon erős és hatékony szereplőként jelenjen meg, ami további előnyöket kínál mind kétoldalú, mind regionális és globális szinten.

Szakedolgozatom célja elemezni, milyen agrárdiplomáciai lehetőségek segíthetik ezt a kétoldalú kapcsolat további fejlődését, különös tekintettel a technológiai innovációkra, a kereskedelmi együttműködésekre és a fenntarthatósági kezdeményezésekre. Az elemzés során kiemelt figyelmet fordítok arra, hogy milyen specifikus területeken rendelkezik Magyarország olyan erőforrásokkal, amelyek kiaknázása előnyös lehet az USA számára, és fordítva, mely amerikai erősségek nyújthatnak kiemelkedő lehetőségeket a magyar agrárszektor számára. Ezeknek keretében a szakedolgozatomban vizsgálom a kétoldali agrárdiplomácia fejlődését, jelenlegi és jövőbeli lehetőségeit, valamint a gazdasági és diplomáciai tényezők alakulását. A történelmi áttekintés mellett a jelenlegi diplomáciai kapcsolatokra is fókuszálok, amelyeket a legfrissebb politikai, gazdasági és technológiai fejlemények színeznék. Dolgozatom kiemelt eleme az Agrárminiszter Úrral és az Agrárattasé Úrral folytatott beszélgetéseim, amelyek során lehetőségem nyílt közvetlen, hiteles információkat szerezni a jelenlegi agrárdiplomáciai prioritásokról, valamint a magyar kormány által tervezett jövőbeli lépésekről. Ezen interjúk kapcsán értékes betekintést kaptam a döntéshozatali folyamatokba, amely segített jobban megérteni, milyen stratégiai szempontok vezérlik Magyarország agrárdiplomáciai törekvéseit.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A magyar agrárdiplomáciaalapjai

2.1.1. A magyar agrárdiplomácia fogalma és története

A magyar állam és nemzet kapcsolatai más nemzetekkel és államokkal való viszonylatban kulcsfontosságúak a történelemben. A honfoglalás idején a magyarok gazdag tapasztalatokkal rendelkeztek, és érdekes módon viszonylag kevés ellenállással találták szemben magukat. A keleti (bizánci) és nyugati (frank) császárok szövetségeseik voltak, és ennek köszönhetően a honfoglaló magyaroknak nem kellett nagyobb diplomáciai nehézségekkel szembenéznük a terjeszkedés során. Az, hogy a magyarok megtelepedésüket követően nem keveredtek konfliktusba a két római birodalommal sem, azt mutatja, hogy már ebben az időszakban is rendelkeztek egyfajta diplomáciai érzéssel és előrelátással. Az új hazát két birodalom területétől megkülönböztették és elhatárolták, amelyet a környező hatalmak nemzetközileg is elismertek. A Kárpát-medencében egyetlen állam alakult, a magyar állam, amelynek kizárólagosságát alátámasztja az, hogy más állam vagy fejedelemség nem jött létre a területen. Ez a tény azt mutatja, hogy a magyaroknak sikerült egységet teremteniük és stabilizálniuk területüket az őket körülvevő hatalmakkal szemben. Ez alapvető fontosságú volt a magyar állam és nemzet későbbi fejlődése szempontjából. (Horváth, 1942)

A magyar diplomáciai terület különösen fontos Magyarország számára, tekintve az ország hagyományos mezőgazdasági termelésének jelentőségét és gazdasági potenciálját. Az agrárdiplomácia célja, hogy elősegítse a mezőgazdasági termékek kereskedelmét, technológiai együttműködések, valamint a mezőgazdasági tudás és gyakorlat átvitelét más országokkal. Magyarország agrárdiplomáciája számos területet érint, beleértve a mezőgazdasági termelést, az élelmiszeripart, az öntözést, a vidékfejlesztést és az agrártechnológiát. A magyar agrárdiplomácia egyik kiemelkedő példája a Tudástranszfer Program, amelynek célja a magyar agrárszektor tapasztalatainak és tudásának átadása más országoknak, különösen a fejlődő országoknak. Ezen kívül Magyarország részt vesz különböző nemzetközi mezőgazdasági szervezetekben és kezdeményezésekben is, hogy elősegítse az agrárkérdésekkel kapcsolatos együttműködést és fejlesztéseket. Az agrárdiplomácia kiemelt szerepet játszik a magyar-amerikai kapcsolatokban is, mivel az agrárium fontos területet jelent mindkét ország gazdaságában. Az agrárdiplomáciai projektek és kezdeményezések elősegíthetik a két ország közötti kereskedelmet, a mezőgazdasági technológiák cseréjét és a közös fejlesztéseket ezen a területen. (Bíró – Fertő, 2012)

2.1.2. Az agrárdiplomácia meghatározó területei

Az agrárdiplomácia a mezőgazdasági területen megvalósuló külpolitikai tevékenységeket foglalja magában, amelyek célja az agrárgazdasági kapcsolatok erősítése, az agrárpiaci lehetőségek kiaknázása és a mezőgazdasági innovációk terjesztése más országok felé. A mezőgazdaság fontos szerepet játszik az országok gazdasági fejlődésében és élelmiszerbiztonságában, ezért az agrárdiplomácia stratégiai jelentőségű a nemzetközi kapcsolatokban (Clapp& Fuchs, 2009). Agrárdiplomáciai területek közé tartozik a mezőgazdasági termékek kereskedelmi megállapodások és export-import kapcsolatok előmozdítása. Ennek során az országok különböző agrárgazdasági termékeket kínálnak egymásnak, és kereskedelmi megállapodásokat kötnek annak érdekében, hogy elősegítsék a határokon átnyúló agrárgazdasági tevékenységeket. Egy másik fontos terület az agrárdiplomáciában a mezőgazdasági technológiák és gyakorlatok átadása és cseréje más országokkal. Ez magában foglalhatja a mezőgazdasági kutatási és fejlesztési együttműködéseket, a mezőgazdasági szakemberek és tudósok közötti kapcsolatokat, valamint a mezőgazdasági tanácsadási és oktatási programokat (Bellemareetal., 2013). Az agrárdiplomácia továbbá foglalkozik a mezőgazdasági piacok és árak monitorozásával, valamint a piaci szabályozásokkal és agrárpolitikákkal kapcsolatos egyeztetésekkel (Paalberg, 2010). Az országok különböző agrárpolitikai döntéseket hoznak, amelyek hatással vannak a nemzetközi agrárgazdasági kapcsolatokra, és az agrárdiplomácia segíthet az érdekellentétek feloldásában és a közös célok megvalósításában. Az agrárdiplomácia főbb területei között szerepel még a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok és a klímaváltozás hatásainak kezelése, valamint a vidékfejlesztés és a mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztése is (Maxwell –Slater, 2003).

2.1.3. Az Agrárminisztérium hozzájárulása az agrárdiplomáciához

Az Agrárminisztérium kiemelt szereppel bír Magyarország agrárdiplomáciájában, felelős a hazai agrárgazdaság nemzetközi kapcsolatainak ápolásáért és a nemzetközi agrárpolitika alakításában való részvételért. Az Agrárminisztérium külgazdasági kapcsolatain keresztül segíti a magyar agrárpari szereplők nemzetközi piacra lépését és exportját. Ezáltal elősegíti a hazai agrárrium versenyképességének növelését és a gazdasági növekedést. Példaként említhetők a minisztérium által támogatott külföldi agrárkiállítások és vásárok, valamint a nemzetközi agrárkonferenciák és találkozók, ahol a magyar agrárrium képviselői lehetőséget kapnak bemutatni termékeiket és szakértelmüket a nemzetközi közösség előtt. Részt vesz továbbá az Agrárminisztérium a nemzetközi agrárpolitika alakításában és

szabályozásában, amely keretében aktívan kiveszi a szerepét az Európai Unió közös agrárpolitikájának formálásában és végrehajtásában, valamint együttműködik más nemzetközi szervezetekkel, például a FAO-val és az OECD-vel. (Bálint, 2017)

A Dr. Nagy Istvánnal a 2024 tavaszán készített interjú szerint a következő hangzott el: *„Magyarország kormánya nevében az Agrárminisztérium az én vezetésemmel elsőként csatlakozott 2022-ben az USA (Biden-Harris adminisztráció) és az Egyesült Arab Emírségek által létrehozott „AIM4CLIMATE” klímavédelmi megállapodáshoz. A kezdeményezés a klímaváltozás elleni küzdelemben megtett lépések összehangolására fókuszál, kiemelten kezelve az agrárium területét. Ez a szakmailag megalapozott lépés komoly elismerést váltott ki a résztvevő tagállamok körében is. Az amerikai-magyar agrárkapcsolatok kiemelkedőek, országaink között az ilyen jó szakmai együttműködés példa nélküli. Ennek elismeréseként 2022-ben az országgyűlési választások előtt meghívást kaptam egy amerikai kollégámtól, Tom Vilsack agrárminisztertől washingtoni látogatásra. Ennek a látogatásnak utókövetéseként hívtak meg a 2023-as „AIM4CLIMATE” konferenciára, előadóként. Jelenlegi ismeretünk szerint, 2022-ben és 2023-ban kizárólag ez a két találkozó valósult meg miniszteri szinten a két kormányzat között. Amerikai szinten is elismerik az Agrárminisztérium szakmai alapokon nyugvó több éves kapcsolatát az amerikai társszervezetekkel.”*

2.1.4. Az agrárattasé szerepe és feladatai

Az agrárattasé az egyik legjelentősebb szereplő az agrárdiplomácia terén, meghatározó feladatai vannak a Magyarország és más országok közötti agrárgazdasági kapcsolatok koordinálásában és fejlesztésében. Az agrárattasék hálózata szakmai, szakpolitikai és külgazdasági kapcsolataink jelentős részét biztosítja, aminek köszönhetően folyamatosan kialakulnak és erősödnek a nemzetközi agrárkapcsolatok. Egy agrárattasé számos fontos feladatot lát el, beleértve az agrárexport tevékenység koordinálását, a piaci szereplők összekötését és az új befektetési lehetőségek azonosítását. Az agrárattasé különös figyelmet fordít a környezeti és vízügyekre, valamint általános kereskedelmi témákra, együttműködve a külgazdasági attaséval. Az agrárattasé feladatai között szerepel továbbá az agrárexport növelése, a magyar agrártermékek piacra juttatásának elősegítése és új piaci lehetőségek feltárása. Tevékenysége kiterjed az agrár- és környezetipari befektetési kapcsolatok elősegítésére, kétoldalú találkozók és konferenciák szervezésével. Emellett figyelemmel kíséri az agrár- és környezeti minisztériumok tevékenységét, valamint összeköttetésben áll a magyar külügy- és agrártárcaival. Az agrárattasé szerepe kiterjed a magyar magas szintű delegációk fogadására és az oktatási kapcsolatok előmozdítására is. Munkája kiemelkedő fontosságú a

nagykövetség teljesítményében, és szorosan együttműködik a különböző szakterületeken tevékenykedő attasékkal és a nagykövetség többi munkatársával. Az agrárattasé mind az agrárszektor, mind a nagykövetség munkájában kulcsszerepet tölt be, elősegítve a magyar agrár- és környezetipari érdekek hatékony képviseletét és érvényesítését.(Zöldréti – Vajda, 2023b)

2.2. Magyar-amerikai diplomáciai kapcsolat

2.2.1. A magyar-amerikai diplomáciai kapcsolat története és alakulása

A magyar-amerikai diplomácia a két ország közötti hivatalos kapcsolatokat és együttműködést jelenti. Ez a diplomáciai viszony az évek során különböző időszakokon ment keresztül, és különböző területeket érintett, beleértve a politikát, a gazdaságot, a kulturális kapcsolatokat és még sok más területet. Az első amerikai konzuli képviselet Pesten jelent meg 1869-ben, amikor a városban konzuli ügynököt neveztek ki. Azonban csak öt évvel később, 1874-ben neveztek ki konzult, és az 1888 után kinevezetteket Budapestre akkreditálták. Ez a lépés hivatalosan is megerősítette az amerikai diplomáciai jelenlétet a magyar fővárosban. A konzuli képviselet 1904-ben vált főkonzulátussá, ami tovább növelte az Egyesült Államok jelenlétét Magyarországon. Azonban 1917-ben ez a konzulátus bezárt, ami egy időszakos megszakadást jelentett az amerikai diplomáciai kapcsolatokban Magyarországgal.

A magyar-amerikai diplomácia történetének fontos állomásai közé tartozik az 1921. augusztus 29-én létrejött baráti kapcsolatokat létrehozó szerződés aláírása, amely megalapozta a két ország hivatalos kapcsolatait. Gróf Széchenyi László kinevezése és az Egyesült Államokban való képviseletének kezdete 1922. január 11-én jelentős mérföldkő volt a magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok történetében. Mint Magyarország első hivatalos képviselője az USA-ban, Széchenyi egy olyan időszakban töltötte be pozícióját, amikor a két ország közötti kapcsolatok újjáépítése kiemelt fontosságú volt az első világháborút követően és a trianoni békeszerződés után kialakult új geopolitikai helyzetben. Széchenyi feladata elsősorban az volt, hogy újjáépítse és megerősítse a diplomáciai és gazdasági kapcsolatokat az Egyesült Államokkal. Tevékenységei közé tartozott a kétoldalú politikai és gazdasági együttműködések előmozdítása, valamint Magyarország pozitív képének formálása az amerikai közvélemény és a döntéshozók körében. Ezen felül, Széchenyi szerepet játszott abban is, hogy bemutassa Magyarország kulturális értékeit és hagyományait, ezzel is erősítve a két ország közötti kulturális kapcsolatokat. A képviseleti tevékenység során Széchenyi számos kihívással szembesült, többek között azzal, hogy a békeszerződés utáni években

Magyarország gazdaságilag és politikailag is gyenge pozícióban volt. Ennek ellenére, diplomáciai ügyességével és tárgyalási készségével sikerült elősegítenie több jelentős kétoldalú megállapodás létrejöttét, amelyek hozzájárultak az ország gazdasági stabilizációjához és a nemzetközi kapcsolatok normalizálásához. 1933. március 31-ig tartó szolgálata alatt Gróf Széchenyi László jelentős előrelépést ért el a magyar-amerikai kapcsolatok fejlesztésében. A diplomáciai kapcsolatok megerősítése mellett Széchenyi hozzájárult ahhoz is, hogy Magyarország jobban integrálódjon a nemzetközi közösségbe, és javuljanak az ország gazdasági kilátásai. Szolgálata végére a magyar-amerikai kapcsolatok sokkal szilárdabb alapokon nyugodtak, mint korábban, ami bizonyítja Széchenyi hatékony munkáját és az általa képviselt diplomáciai irányvonal sikerét. (Office of the Historian, 2024)

A második világháború után a magyar-amerikai kapcsolatok néhány nehéz időszakon mentek keresztül, különösen a hidegháború idején. Azonban az 1990-es években, amikor Magyarország demokratikus átalakuláson ment keresztül és csatlakozott a NATO-hoz, a magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok ismét erősödni kezdtek. A magyar-amerikai diplomácia különböző területeken működik együtt, például a kereskedelem, a biztonságpolitika, a kulturális csereprogramok és a fejlesztési projektek terén. Az agrárium különösen fontos terület ebben a kapcsolatban, és számos közös projekt és kezdeményezés létezik a két ország között ezen a területen. A magyar-amerikai diplomácia folyamatosan fejlődik és alkalmazkodik az aktuális kihívásokhoz és lehetőségekhez, és kulcsfontosságú szerepet játszik a két ország közötti kölcsönös érdekek képviseletében és a közös célok elérésében. (Nagy, 2006)

2.2.2. Agrárkereskedelem az USA és Magyarország között

Magyarország számára dinamikusan fejlődő, fizetőképes piac az Amerikai Egyesült Államok, amely különösen fontos a magyar agrártermékek és -technológiák számára, hiszen az Egyesült Államok nem csak a világ egyik legnagyobb gazdasága, hanem rendkívül sokszínű fogyasztói igényeket is kínál, amelyek kiváló lehetőséget jelentenek a magyar exportőrök számára. A magyar agrártermékek, mint például a prémium minőségű borok, biotermékek és egyedi feldolgozott élelmiszerek, nagyra értékelték az amerikai piacokon, ahol a fogyasztók egyre inkább értékelik az autentikus és fenntarthatóan előállított termékeket. A dinamikusan növekvő amerikai piac további fejlődési lehetőségeket kínál a magyar agrárinnovációk számára is. Az Egyesült Államokban a mezőgazdasági technológiai fejlesztések, mint az okos gazdálkodás, a precíziós mezőgazdaság és a fenntartható gazdálkodási technikák iránti igény folyamatosan nő. Ezek az igények összhangban állnak

Magyarország mezőgazdasági innovációs törekvéseivel, így a magyar cégek számára új piacok nyílhatnak meg, amelyek az amerikai fogyasztók speciális igényeit célozzák meg.

1.táblázat:Külkereskedelmi forgalmunk az Egyesült Államokkal – 2019 - 2022.

Forrás: Kocsy, 2022

év	export	import	egyenleg
2019.	51 004	53 048	-2 045
2020.	39 265	59 735	-20 470
2021.	77 918	44 106	33 812
2022.	75 787	57 417	18 370

A 2019 és 2022 közötti időszak jelentős változásokat hozott a magyar-amerikai külkereskedelmi forgalomban. Ebben az időszakban a két ország közötti kereskedelmi kapcsolatokat több tényező is befolyásolta, többek között a globális gazdasági helyzet, a politikai döntések, valamint a COVID-19 világválság. 2019-ben a magyar-amerikai külkereskedelmi forgalom stabil növekedést mutatott, amit az erős gazdasági kapcsolatok és a kölcsönösen előnyös kereskedelmi megállapodások támasztottak alá. Magyarország különösen az agrártermékek, mint például borok és egyéb élelmiszerek exportjában ért el jelentős sikereket, míg az importban az amerikai technológiai termékek, így például mezőgazdasági gépek és berendezések domináltak. 2020-ban azonban a COVID-19 világválság jelentős kihívások elé állította a globális kereskedelmet, beleértve a magyar-amerikai kapcsolatokat is. A járvány következtében bevezetett korlátozások, az ellátási láncokban bekövetkezett zavarok és a gazdasági bizonytalanság átmeneti visszaesést okozott a kereskedelmi forgalomban. Ennek ellenére a két ország közötti stratégiai partnerség erőssége miatt a forgalom viszonylag gyorsan stabilizálódott, ahogy a piacok kezdtek alkalmazkodni a pandémia okozta új körülményekhez. 2021-re a helyzet javult, és a kereskedelmi forgalom újra növekedési pályára állt. Ennek oka részben az, hogy mindkét ország hatékony intézkedéseket hozott a gazdasági helyreállítás és a kereskedelmi kapcsolatok erősítése érdekében. A magyar kormány és az amerikai partnerek közötti tárgyalások eredményeként új kereskedelmi megállapodások születtek, amelyek új lehetőségeket nyitottak meg a magyar exportőrök számára. 2022-re a kereskedelmi forgalom elérte, sőt néhány területen meg is haladta a járvány előtti szinteket. A kétoldalú kapcsolatok tovább erősödtek, különösen az agrártechnológia és fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok terén, amelyek egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a magyar-amerikai kereskedelemben. A fenntarthatóság és az innováció iránti közös elkötelezettség lehetőséget biztosított arra, hogy

mindkét fél kiaknázza a zöld technológiákban és a környezetbarát termelési módszerekben rejlő potenciálokat.(Kocsy, 2022)

2.3. Jelentős közös magyar-amerikai projektek

A magyar-amerikai diplomácia történetében számos közös projekt valósult meg, amelyek különböző területeken hoztak létre együttműködést és kapcsolatokat az két ország között. Ezek a projektek fontos szerepet játszottak az együttműködés erősítésében és a kapcsolatok elmélyítésében. Az egyik kiemelkedő példa erre a Tudás Transzfer Program, amelynek célja a tudományos és technológiai ismeretek megosztása és átvitele volt a két ország között. Ez a program lehetővé tette a kutatók és szakemberek számára, hogy közösen dolgozzanak különböző projekteken, és megosszák egymással a legfrissebb fejlesztéseket és kutatási eredményeket (Fodor, 2018). Egy másik fontos projekt a Mangalica program volt, amelynek célja a magyarországi mangalicafajta népszerűsítése és az ezzel kapcsolatos agrártechnológiák fejlesztése. Ez a program hozzájárult a magyar agrárszektor fejlődéséhez és a mangalica húsfajta népszerűségének növeléséhez az Egyesült Államokban is (Horváth - Török, 2019). Emellett érdemes megemlíteni az Ipari Zöldség Technológia programot, amelynek célja az volt, hogy elősegítse az ipari zöldségtermesztés hatékonyságának növelését és az exportpiacok bővítését. Ennek a programnak köszönhetően a magyarországi zöldségtermelés és -feldolgozás területén új lehetőségek nyíltak az amerikai piacokon (Szilágyi, 2017).

A kiállításokon való megjelenés is fontos szerepet játszik a magyar-amerikai kapcsolatok erősítésében és a két ország közötti kulturális csere előmozdításában. Ezeken az eseményeken a két ország képviselői bemutathatják az agrár- és kulturális termékeket, valamint megoszthatják egymással az innovációkat és az újításokat. Dr. Nagy István, Magyarország Agrárminisztere, az Egyesült Államokba tett látogatása is jelentős esemény volt a két ország közötti kapcsolatok erősítésében. Ennek során megbeszélésekre került sor az agrárpolitika terén, és lehetőség nyílt a közös projektek és kezdeményezések tárgyalására és megvalósítására. Ezen projektek mindegyike hozzájárult a magyar-amerikai diplomáciai kapcsolatok elmélyítéséhez és az együttműködés erősítéséhez a mezőgazdasági területeken. (Tóth, 2016)

Az amerikai mezőgazdasági technológiák, beleértve a gépesítést, a vetőmag-fejlesztést és az automatizációs megoldásokat, különösen hasznosak lehetnek a magyar agrártermelés hatékonyságának és termelékenységének javításában. Az agrárdiplomáciai kapcsolatok

továbbá előmozdítják a közös agrárpolitikai célok megvalósítását. Például, a két ország közös érdeklődést mutat az élelmiszerbiztonság, az élelmiszer-minőség javítása és az agrár-környezetvédelmi intézkedések terén. Az ilyen közös célok mentén történő együttműködés lehetővé teszi a nemzetközi normák és szabályozások formálásában való aktív részvételt, erősítve ezzel mindkét ország befolyását a globális agrárpolitikában. A magyar-amerikai agrárkapcsolatok jelenlegi állása és a közeljövőben tervezett projektek bemutatása rávilágít arra, hogy ez a partnerség milyen jelentős mértékben járul hozzá Magyarország agrárgazdasági céljainak eléréséhez, miközben elősegíti a globális agrárpiacon stabilitását és a fenntartható mezőgazdasági fejlődést.

2.3.1. Tudás transzfer program

A tudás transzfer program egy olyan kezdeményezés, amelynek célja a mezőgazdasági tudományos és technológiai ismeretek átadása és megosztása a két ország között, az Egyesült Államok és Magyarország között. Ez a program lehetőséget teremt a szakemberek és kutatók számára, hogy közösen dolgozzanak különböző mezőgazdasági projekteken, és megosszák egymással a legfrissebb fejlesztéseket és kutatási eredményeket. (Szabó - Farkas, 2018) A tudás transzfer program során szemináriumokat, workshopokat és tréningeket szerveznek, amelyeknek célja a legújabb agrártechnológiák, gazdálkodási módszerek és kutatási eredmények bemutatása és megvitatása. Ezek az események lehetőséget teremtenek a résztvevők számára, hogy új ismereteket szerezzenek, tapasztalatokat cseréljenek és kapcsolatokat építsenek a két ország közötti agrárkutatás és fejlesztés terén (Török - Horváth, 2019). Emellett a tudás transzfer program lehetővé teszi az agrárkutatók és szakemberek számára, hogy közösen dolgozzanak kutatási projekteken és programokon, amelyek célja a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok előmozdítása és az agrárium hatékonyságának növelése. Ez a program fontos szerepet játszik az agrárdiplomácia terén, mivel hozzájárul az együttműködés erősítéséhez és a mezőgazdasági tudás és innováció átadásához és megosztásához a két ország között (Mészáros – Kovács, 2017).

2.3.2. Mangalica projekt

A Mangalica projekt egy olyan kezdeményezés, amelynek célja a magyar mangalica sertésfajta népszerűsítése és termelésének előmozdítása az Egyesült Államokban. A Mangalica egy hagyományos magyar sertésfajta, amely híres kiváló hústerméséről és karakteres ízéről (Daróczi - Bánáti, 2017). A Mangalica projekt keretében a magyar és az amerikai agrárszakemberek együttműködnek a mangalica tenyésztésének és termesztésének

legjobb gyakorlatainak megosztásában és átadásában. Ennek eredményeként az USA-ban egyre népszerűbbé válik a mangalica hús, és egyre több tenyésztő kezd el foglalkozni ezzel a fajttal (Varga & Tóth, 2018). A projekt fontos szerepet játszik az agrárdiplomáciában, mivel elősegíti a két ország közötti agrárgazdasági kapcsolatok erősítését és a mezőgazdasági tudás és technológia átadását és megosztását. Emellett a Mangalica project hozzájárul az USA-ban élő magyar közösségek kulturális örökségének megőrzéséhez és népszerűsítéséhez is (Jávor et al., 2019).

2.3.3. Ipari Zöldség Technológia program

Az Ipari Zöldség Technológia program célja az volt, hogy fokozza az ipari zöldségtermesztés hatékonyságát Magyarországon, valamint növelje a zöldségexport lehetőségeit az amerikai piacokon. A program keretében olyan technológiai fejlesztésekre és innovációkra összpontosítottak, amelyek javítják a termelési folyamatok hatékonyságát, minőségét és fenntarthatóságát. Az új technológiák és módszerek bevezetése révén a zöldségtermelők versenyképesebbé váltak a nemzetközi piacon, különösen az Egyesült Államokban. A program eredményeként a magyarországi zöldségtermelők és -feldolgozók számára új lehetőségek nyíltak az amerikai piacokon. Az innovatív termelési módszerek és technológiák segítségével javult a zöldségtermékek minősége és mennyisége, amelyek versenyképesebbé tették azokat az exportpiacokon. Emellett a program hozzájárult a magyar zöldségipar egészének fejlődéséhez és növekedéséhez, ami pozitív hatást gyakorolt az ország agrárgazdaságára és gazdasági teljesítményére. (Balla, 2019)

2.3.4. Oktatási együttműködés

Oktatás tekintetében kiemelendő a Debreceni Egyetem és a South Dakota State University részvételével elindult kettős diplomát adó (USA és HU) precíziós agrármérnöki BSc képzés elindítása, amely egyedülálló jelenleg Európában is. A képzést támogatásáról biztosította mindkét ország agrárvezetése, Dr. Nagy István Agrárminiszter Úr elmondása szerint, amerikai látogatásának egyik kiemelkedő eleme volt az oktatási megállapodás. Ez az egyedülálló kezdeményezés Európában is jelenleg egyedülálló, lehetőséget teremt a hallgatóknak arra, hogy két különböző országban tanuljanak és diplomához jussanak, miközben széles körű tapasztalatokat szereznek a precíziós mezőgazdaság területén. Az együttműködés nemcsak a hallgatóknak nyújt kiváló lehetőségeket a tudás és tapasztalat szerzésére, hanem hozzájárul a két ország agrárgazdaságának fejlődéséhez és innovációjához is.

1. kép: A magyar kormánytisztviselők delegációja Dr. Nagy István mezőgazdasági miniszter vezetésével Indiana Statehouse-ban

Forrás: Indiana State Department of Agriculture LinkedIn, 2023

A Fulbright Program egyike az egyik legjelentősebb és legelismertebb nemzetközi ösztöndíjprogramoknak, amelyet az Amerikai Egyesült Államok kormánya hozott létre. A program célja, hogy elősegítse a kulturális és tudományos kapcsolatokat az Egyesült Államok és más országok között. Magyarország is részt vesz a Fulbright ösztöndíjprogramban, ami jelentős lehetőséget kínál a magyar diákoknak, kutatóknak és oktatóknak az Egyesült Államokban történő tanulmányokra és kutatásokra. A magyarországi részvétel lehetővé teszi a magyar hallgatók és szakemberek számára, hogy részesüljenek az Egyesült Államokban folytatott tanulmányok vagy kutatások által nyújtott tapasztalatokban és lehetőségekben. A magyar résztvevők számára a Fulbright ösztöndíjprogram lehetőséget kínál arra, hogy az Egyesült Államokban kiváló oktatási és kutatási intézményekben tanuljanak vagy dolgozzanak. Emellett ezek az ösztöndíjak hozzájárulnak a magyar és az amerikai tudományos és kulturális kapcsolatok erősítéséhez. A magyar résztvevők tapasztalataikat és kapcsolataikat hazatérve kamatoztathatják, ami elősegíti a hazai tudományos és kulturális élet fejlődését, valamint erősíti a magyar-amerikai kapcsolatokat. (Kővári, 2016)

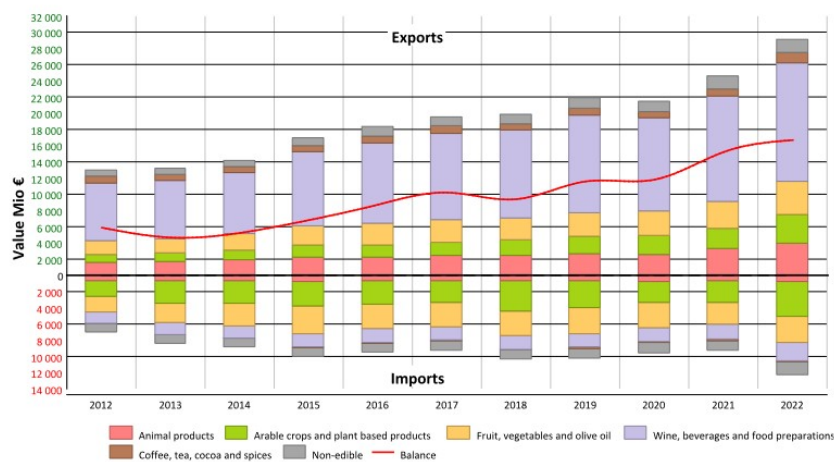
2.3. Az Egyesült Államok diplomáciai kapcsolata Európával

Az amerikai diplomácia Európával való kapcsolatai meghatározóak az Egyesült Államok külpolitikájában. Az európai kontinens geopolitikai jelentősége és gazdasági súlya miatt az amerikai kormányzatnak folyamatosan figyelemmel kell kísérnie az európai

eseményeket és együtt kell működni az európai országokkal a közös kihívások megoldása érdekében. (Gaddis, 2012) Az amerikai diplomácia Európával különböző területeken működik együtt, beleértve a politikai kapcsolatokat, a gazdasági együttműködést, a katonai szövetségeket és a kulturális kapcsolatokat is. Az Európai Unió fontos partner az Egyesült Államok számára, és az amerikai diplomácia folyamatosan egyeztet az EU-val olyan globális kérdésekben, mint a kereskedelem, a biztonságpolitika és a klímaváltozás. Az amerikai diplomácia kiemelkedően fontos szerepet játszott az európai béke és stabilitás megőrzésében az elmúlt évszázadokban. Az Egyesült Államok kulcsfontosságú szereplő volt az európai kontinens két világháború utáni újjáépítésében és a hidegháború idején a NATO létrehozásában, amelynek célja az európai szövetségeseinek védelme volt az Szovjetunióval szemben. Az amerikai diplomácia Európával való kapcsolatai továbbra is dinamikusak és változatosak maradnak, miközben az Egyesült Államok és az európai országok közötti közös kihívások és érdekek alakítják a két fél közötti kapcsolatokat (Hogan, 2011).

1. ábra: Az EU agrárkereskedelme az USA-val, 2012-2022.

Forrás: Európai Bizottság kiadvány, 2023

A diagram alapján elemezhető, hogy milyen tendenciák és jelentős változások történtek az import és export értékekben a vizsgált időszak alatt. Különösen fontos figyelemmel kísérni azokat az éveket, amikor jelentős változások voltak tapasztalhatók, például a politikai döntések, gazdasági válságok vagy kereskedelempolitikai megállapodások eredményeképpen. A diagram segítségével kiemelhetők azok a kulcsidőszakok, amikor az EU vagy az USA specifikus mezőgazdasági támogatási politikákat vezetett be, amelyek közvetlenül befolyásolták a kereskedelmi forgalmat. Továbbá, a diagram részletesen ábrázolja, hogy mely mezőgazdasági és élelmiszer termékek domináltak a kereskedelemben,

és hogyan változtak az évek során a kereskedelmi preferenciák. Ez lehetővé teszi a kereskedelmi minták és a fogyasztói ízlések változásainak értékelését mindkét piacon. A mögöttes gazdasági, politikai és társadalmi tényezőkre is fényt deríthet, amelyek formálják az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti agrár- és élelmiszer-kereskedelmet.

2.4. Az USA mezőgazdasági helyzete

Az Egyesült Államok mezőgazdasági helyzete kiemelkedő fontosságú az agrárdiplomácia szempontjából. Az USA vezető szerepet tölt be a globális élelmiszertermelésben és -kereskedelemben, nagy hatással van a nemzetközi agráriumra. Az Egyesült Államok rendkívül sokszínű mezőgazdasági termelést folytat, amely magában foglalja az élelmiszernövények, állattenyésztés, valamint a mezőgazdasági technológiák fejlesztését és alkalmazását. (Gardner, 2015) Az országban alkalmazott modern és hatékony mezőgazdasági módszerek révén az USA jelentős mennyiségű élelmiszert állít elő nemcsak saját lakosságának, hanem exportra is. Az amerikai mezőgazdasági politika és szabályozás rendkívül összetett és sokszínű. Az USA kormánya folyamatosan figyeli és szabályozza az agráriumot, hogy biztosítsa a fenntarthatóságot, a hatékonyságot és az innovációt az ágazatban. (MacDonald et al., 2013) Emellett az USA agrárgazdasága erősen befolyásolja az élelmiszerárakat és a globális élelmiszerbiztonságot, ezért az amerikai mezőgazdasági politika és döntések hatással vannak más országokra és régiókra is. Az USA számos mezőgazdasági technológiai innovációval rendelkezik, amelyek hozzájárulnak az agrárkutató és fejlesztés területén elért előrelépésekhez. (Kay –McBride, 2017) Az ilyen technológiák és megoldások átvétele és alkalmazása más országokban lehetőséget teremt az együttműködésre és a tudástranszferre az agrárium területén. Összességében az USA mezőgazdasági helyzete és politikája fontos tényező az agrárdiplomáciában, és jelentős hatással van a globális agráriumra és az élelmiszerbiztonságra. (Mishra – Moss, 2013)

Az USA mezőgazdasági helyzetének jövőbeli kilátásai számos tényezőtől függenek, amelyek alakíthatják és befolyásolhatják az agrárgazdaság fejlődését és versenyképességét. Egyik fontos tényező a technológiai fejlődés, amely továbbra is meghatározó szerepet játszik az amerikai mezőgazdaságban. Az automatizáció, a precíziós mezőgazdaság és a biotechnológia folyamatos fejlődése lehetővé teszi az agrárium hatékonyságának és termelékenységének növelését, ami hozzájárulhat az USA mezőgazdaságának versenyképességéhez a globális piacon. (USDA Office of the Chief Economist, 2020) A másik fontos tényező az agrárgazdaság piaci helyzete és a kereskedelmi kapcsolatok alakulása. Az USA mezőgazdasági termékeinek globális piacokra való elérése és az

agrárkereskedelemben betöltött vezető szerepe kulcsfontosságú marad az agrárgazdaság jövőjében. Ugyanakkor az agrárpiacon a volatilitás, az árváltozások és a kereskedelmi feszültségek jelentős kihívásokat jelentenek az USA agrárium számára. (Schmitz, 2017) A harmadik tényező a politikai és szabályozási környezet alakulása. Az agrárpolitika és az agrárszabályozás változásai jelentős hatással lehetnek az USA mezőgazdaságának jövőjére. A kormányzati támogatások, az adópolitika, a kereskedelmi megállapodások és más politikai intézkedések mind befolyásolhatják az agrárgazdaság kilátásait és versenyképességét. (Salassi, 2010) Az USA mezőgazdasági helyzete és jövőbeli kilátásai függenek a technológiai fejlődéstől, a piaci trendektől és a politikai döntésektől, és ezeknek a tényezőknek a kölcsönhatása határozza meg az agrárium fejlődését és versenyképességét az elkövetkező években.

2.5. Élelmiszerkereskedelem szabályozása

Az USA-ba való élelmiszerimportot szigorúan szabályozzák, az FDA engedélyhez köti az alapanyagok és élelmiszeripari termékek behozatalát. A Food and Drug Administration (FDA) az élelmiszerek és gyógyszerek bevizsgálásáért felelős főszereplő, és minden importált terméket külön regisztrálni kell. Az FDA hatásköre kiterjed az élelmiszerek, élelmiszerkiegészítők, gyógyszerek, kozmetikumok, orvostechikai eszközök és vérvérvétel ellenőrzésére és szabályozására is. Az FDA tanúsítvány az egyik legfontosabb minőségi igazolás az élelmiszerek esetében. Minden olyan vállalkozásnak és cégnek, amely élelmiszerek feldolgozásával, csomagolásával vagy tárolásával foglalkozik az USA-ban, regisztrálnia kell magát az FDA-nál. Az FDA hatásköre kiterjed az élelmiszerek túlnyomó részére, kivéve a hús- és húskészítményeket, amelyeket az USDA ellenőriz. Az USDA hatásköre kiterjed az olyan termékekre, mint a hús, szárnyasok és tojások. Az USA-ba személyes ajándékként feladott élelmiszerek, valamint a különböző küldemények mentesülnek az előzetes értesítési kötelezettség alól. (Smith – Bray, 2019)

A Magyarországra történő exportra is hasonló szabályozások vonatkoznak. Az élelmiszeripari termékek kivitelét is szigorú ellenőrzésnek vetik alá, és a célország előírásainak való megfelelést ellenőrzik. Az Európai Unió (EU) tagjaként Magyarország is köteles betartani az uniós élelmiszerbiztonsági és higiéniai szabályozásokat, amelyeket az élelmiszerlánc teljes hosszában alkalmazni kell. Emellett az adott célország saját szabályozásait is figyelembe kell venni, és azoknak is meg kell felelni. Az élelmiszerexportőröknek szükségük van megfelelő engedélyekre és tanúsítványokra, és az exportáló vállalkozásoknak szigorú követelményeknek kell megfelelniük az

élelmiszerbiztonság és minőség terén. A szabályozások és ellenőrzések biztosítják, hogy az exportált élelmiszerek megfeleljenek a célnak kitűzött szabványoknak és előírásoknak, és biztonságosak legyenek a fogyasztók számára. (Van derMeulen, 2013)

3. Anyag és módszer

A szakdolgozatomban végzett elemzés alapját szekunder adatforrásokból származó információk képezik, melyek alapvető fontosságúak a magyar-amerikai agrárdiplomáciai kapcsolatok megértéséhez. A kutatáshoz felhasznált adatbázisok között szerepel a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), az Amerikai Mezőgazdasági Minisztérium (USDA), az Eurostat, és az Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezet (FAO) által közzétett statisztikák és jelentések. Ezek az adatbázisok lehetővé teszik, hogy átfogó képet kapjunk a két ország agrárkereskedelmi forgalmáról, agrárpolitikai intézkedéseiről, valamint a mezőgazdasági termelési és export-import trendekről.

A Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa elsősorban a magyar agrárkereskedelmi adatok forrása. A KSH statisztikai kulcsfontosságúak a magyar mezőgazdasági termékek exportjának és importjának elemzésében, amelyek segítenek azonosítani a kereskedelmi mintázatokat és trendeket. Az adatok átfogó képet nyújtanak a magyar agrárszektor teljesítményéről, beleértve a termelés volumenét, az árak alakulását és a kereskedelmi egyenleget. Az Amerikai Mezőgazdasági Minisztérium (USDA) által szolgáltatott adatok az amerikai agrárpolitika, mezőgazdasági termelés és a globális agrárkereskedelmi pozíciók értékelésére szolgálnak. Az USDA adatbázisa létfontosságú információkat biztosít az amerikai agrártermékek külpiazi mozgásáról, a mezőgazdasági támogatásokról és az agrárpolitikai döntésekről, amelyek befolyásolják a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatokat. Az Eurostat, mint az Európai Unió statisztikai hivatalának adatbázisa, széles körű adatokat kínál az EU agrárkereskedelméről, beleértve Magyarországi kereskedelmi tevékenységét is az USA-val. Az Eurostat adatok segítségével megvizsgálható az EU-n belüli és kívüli agrárkereskedelmi trendek, valamint azok az agrárpolitikai intézkedések, amelyek közvetlenül vagy közvetve érintik Magyarországot. Végül az FAO adatbázisa globális perspektívát biztosít, amely segítségével a magyar és amerikai agrárpiazi tevékenységeket a világ más részeivel is össze lehet hasonlítani. Az FAO statisztikai adatai és jelentései kulcsfontosságúak a mezőgazdasági termelési mutatók, élelmezésbiztonság és a fenntartható agrárfejlesztések globális kontextusban történő értékeléséhez.

A szakdolgozatom egyik alapvető célja az agrárdiplomácia szerepének elemzése, amit elsősorban primer kutatások segítségével végzek. Az agrárdiplomáciai szerep értelmezése során kulcsfontosságú a mezőgazdasági szakértők, döntéshozók és a szektor más releváns szereplőinek közvetlen megkérdezése. Interjúkat készítettem az Agrárattasé Úrral és az

Agrárminiszterrel, amelyek különösen értékes adatforrásoknak bizonyultak, mivel ők az agrárdiplomácia vezető szakértői és döntéshozói. Az ilyen magas szintű interjúk során olyan információkhoz juthattam, amelyek nem érhetők el más forrásokból, valamint lehetőségem nyílt a legaktuálisabb tendenciák, kihívások és lehetőségek feltárására. Az interjúk révén valós idejű, mélyreható betekintést nyerhettem az agrárdiplomácia aktuális állapotába és a jövőbeli irányokba.

Az interjúk során kérdéseket teszek fel a magyar és amerikai agrárpolitikai intézkedések, a kétoldalú együttműködések, és az agrárdiplomáciai kezdeményezések hatásosságáról. Ezen interjúk lehetőséget biztosítanak arra, hogy feltárjam azokat a kritikus tényezőket, amelyek meghatározzák a két ország közötti agrárkapcsolatokat, beleértve a kereskedelmi megállapodásokat, technológiai transzfereket, és a közös agrárprojekteket. Az interjúalanyok kiválasztásánál figyelembe vettem a szakmai háttereket és tapasztalatokat, hogy a lehető legteljesebb képet kapjam a vizsgált témáról. A primer kutatások így segítenek abban, hogy az agrárdiplomáciai szerepek mélyreható és átfogó képét alkothassam meg. Az interjúk adatai lehetővé teszik, hogy megértsük azokat a kihívásokat és lehetőségeket, amelyekkel a két ország agrárkapcsolatai szembesülnek. Ezek az információk kritikus jelentőségűek a hatékony és fenntartható agrárkapcsolatok kialakításához és fenntartásához, valamint az agrárdiplomáciai kezdeményezések sikeres implementálásához.

4. Eredmények és értékelésük

4.1. Az amerikai és a magyar agrárszektor együttműködése

Az amerikai és a magyar agrárszektor együttműködése folyamatosan fejlődik, számos területen mutatva pozitív irányt. Az Indiana állammal fennálló kapcsolatok megerősítése különösen fontos, hiszen ez az állam jelentős agrár-központ az Egyesült Államokban. Az együttműködés kiterjesztése a V4 országokra — beleértve a cseh, a lengyel és a szlovák agrárkamarákat — és az Indiana Farm Bureau között, tovább erősíti a regionális agrárszektorok közötti szakmai kapcsolatokat és lehetőségeket. Ezek az együttműködések nem csak a tudás- és tapasztalatcserét segítik, hanem előmozdítják a magyar agrártermékek, például a mangalica termékek és a GMO-mentes vetőmagok amerikai piacra jutását is.

Ezenfelül, a magyar gépgyártás kiemelkedő területe az agrárszektor együttműködésnek, amely lehetőséget biztosít a magyar technológiai innovációk bemutatására és elterjesztésére az amerikai piacon. Az agrárgépek és technológiák exportja hozzájárulhat Magyarország gazdasági növekedéséhez és a nemzetközi piacokon való megjelenés erősítéséhez. A Purdue Egyetemen, amely a világ harmadik legjobb agrárképzését nyújtja, történt látogatások tovább bővítik a magyar szakemberek tudását, és elősegítik a legújabb agrártudományi fejlesztések adaptációját.

A mangalica termékek és szaporító anyagok, valamint a sertéshús és nyúlhús exportja is jelzi, hogy a magyar agrártermékek egyre nagyobb elismerést és keresletet élveznek az amerikai piacon. Ezek a termékek nemcsak gazdasági, hanem kulturális jelentőséggel is bírnak, hiszen Magyarország hagyományos élelmiszeripari termékeit képviselik. Az új technológiai fejlesztések, mint például a mezőgazdasági vállalkozók számára készített hazai szoftverek, új lehetőségeket nyitnak meg a hatékonyság és innováció terén.

4.2. Az Amerikai Egyesült Államokba tett látogatás célja és fő projektek

Az Amerikai Egyesült Államokba tett látogatásom 2023. május 8-12. között jelentős mérföldkövet jelentett a magyar-amerikai agrárkapcsolatok szempontjából. A látogatás Washingtonban kezdődött, ahol részt vettem az AIM for Climate nemzetközi konferencián. Ez a konferencia kiemelt platformot biztosított számomra, hogy felszólaljak és bemutassam Magyarország agrárpolitikai céljait és azok összhangját a globális klímaváltozás elleni küzdelemmel.

Washingtonban tartózkodásom alatt számos fontos tárgyalást folytattam. Megbeszélést tartottam Alexis Taylorral, az USA kereskedelem-politikáért felelős agrárminiszter-helyettesével, ahol a két ország közötti agrárkereskedelmi kapcsolatokat és lehetséges új kereskedelmi megállapodásokat vitattuk meg. Glenn Thompsonnal, a Képviselőház Mezőgazdasági Bizottságának republikánus elnökével folytatott találkozáim során pedig a mezőgazdasági támogatási politikák és a kisgazdaságok támogatása került terítékre. Ted McKinney volt agrárminiszter-helyettessel pedig az amerikai agrárpolitikai irányvonalakról és közös projektekről esett szó, amelyek elősegíthetik a technológiai és tudományos együttműködést.

Indiana államba látogatva hivatalos egyeztetéseket folytattam az állam kormányzatának képviselőivel, köztük a mezőgazdasági és a külügyminiszterekkel. Ezek a megbeszélések az állami szintű agrárkapcsolatok erősítésére és a közös agrárprojektek kidolgozására összpontosítottak. Emellett a Purdue Egyetemen is tárgyaltam a vezetéssel, ahol a mezőgazdasági kutatás és oktatás jövőbeni együttműködéseiről esett szó, különös tekintettel a fenntartható mezőgazdasági technológiákra és a tudományos csereprogramokra. Illinois államban a John Deere vállalat központi üzemében tett látogatásom lehetőséget adott arra, hogy közvetlen betekintést nyerjek az amerikai mezőgazdasági gépgyártás legújabb technológiáiba és innovációiba, ami inspirációt jelenthet a magyar agrártechnológiai fejlesztések számára is. Végül, de nem utolsósorban, a két legjelentősebb amerikai gazdaszervezet, a National Farmers Union és a Farm Bureau vezetőivel folytatott megbeszéléseim során kitértünk a két ország gazdálkodói közötti együttműködési lehetőségekre és a közös agrárpolitikai célkitűzésekre.

4.3. Technológiai újdonságok és kihívások az amerikai agrárium területén

Az amerikai agrárszektor jelenleg számos technológiai újításon és ezekkel együtt járó kihíváson megy keresztül, amelyek jelentős hatással vannak a mezőgazdasági gyakorlatokra és a gazdálkodók mindennapi tevékenységeire. A precíziós gazdálkodás alkalmazása például forradalmasítja a mezőgazdasági termelést azáltal, hogy lehetővé teszi a pontos vetőmag-, műtrágya- és növényvédőszer-adagolást. Ez a módszer nemcsak a termelékenységet növeli, hanem csökkenti a környezetre gyakorolt negatív hatásokat is, mivel a tápanyagokat és vegyszereket csak ott és abban a mennyiségben alkalmazzák, ahol és amennyire szükség van rájuk. Ezzel a technológiával a gazdálkodók jelentősen javíthatják a termények minőségét és mennyiségét, miközben fenntartható módon járulnak hozzá a környezet védelméhez.

A műholdas technológiák bevezetése és a NO TILL gazdálkodási technika, azaz a szántás nélküli művelés széleskörű alkalmazása szintén meghatározó tényezővé vált. Ezek az innovációk segítenek a talaj szerkezetének megőrzésében, az erózió csökkentésében és az ültetvények egészségének folyamatos monitorozásában. A műholdas képek segítségével a gazdák valós időben kaphatnak visszajelzést a növényzet állapotáról, ami lehetővé teszi a gyors reagálást, például a kártevők elleni védekezés vagy az öntözés szükségességének felismerésében.

Az öntözési technológiák és a terménybiztosítások továbbfejlesztése is kritikus fontosságú. Az automatizált öntözési rendszerek lehetővé teszik, hogy a vízhasználatot maximálisan optimalizálják, csökkentve ezzel a pazarlást és támogatva a vízkészletek fenntartható kezelését. A biztosítási rendszerek innovációja, amely magában foglalja a pontosabb kockázatelemzést és -kezelést, tovább erősíti a gazdálkodók pénzügyi stabilitását szélsőséges időjárási események vagy piacon bekövetkező változások esetén.

Mindezek mellett a gazdák érdekképviselőinek szolgáltatásai is fontos szerepet játszanak az amerikai agrárszektorban. Ezek a szervezetek támogatást nyújtanak a gazdálkodóknak a legújabb technológiák elsajátításában, jogi és piaci tanácsadást biztosítanak, valamint lobbiznak az őket érintő politikai kérdésekben. Az érdekképviselők tehát közvetlenül segítenek abban, hogy a gazdálkodók hatékonyabban tudják kezelni mindennapi kihívásaikat és kihasználhassák az új technológiákban rejlő lehetőségeket.

4.4. Az amerikai-magyar agrárszektor együttműködési potenciálja és jövőbeli tervek

Az amerikai-magyar agrárszektor együttműködésének potenciálja jelentős, és számos területen kínál lehetőségeket a jövőbeli fejlesztésekhez. A közös projektek és tervek kiterjednek a mezőgépgyártástól a magas hozzáadott értékű élelmiszeripari termékekig, beleértve a mezőgazdasági software-ek fejlesztését és a GMO mentes vetőmagok exportját.

A mezőgépgyártás területén az amerikai piacra szánt magyar fejlesztések jelentős exportpotenciált kínálnak, különösen azokban a szegmensekben, ahol a precíziós gazdálkodási technológiák és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok iránt növekszik az érdeklődés. Ezenfelül a magyar élelmiszeripar, különösen a mangalica termékek, a nyúlhús és a szárnyas termékek, kiemelt figyelmet kapnak az amerikai fogyasztók körében, akik egyre tudatosabban keresik a minőségi és fenntarthatóan előállított élelmiszereket.

Az állattenyésztési innovációk és a regeneratív mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazása további területeket jelölnek ki, ahol az amerikai és magyar szakértők közösen dolgozhatnak az agrárszektor hatékonyságának és környezeti fenntarthatóságának javításán. Ezen innovatív megközelítések bevezetése hozzájárulhat a termelési költségek csökkentéséhez és a természeti erőforrások jobb kihasználásához.

A „superbrandek” létrehozása, mint amilyen a Fair Oak Farms esete is, szintén példaként szolgálhat a magyar vállalkozások számára. Az amerikai piacon sikeresen pozícionált márkák, mint amelyeket a Coca Cola is támogat, inspiráló példák lehetnek a magyar termékek számára az Egyesült Államokban történő elismertség és piaci részesedés növelése érdekében.

Az öntözéstechnológiák és azok vezérlőrendszereinek fejlesztése és alkalmazása szintén kulcsfontosságú a vízgazdálkodás hatékonyságának javításában, ami kritikus kérdés mind az USA, mind Magyarország számára. Az ilyen technológiák bevezetése elősegítheti a mezőgazdasági termelés fenntarthatóságát és a termények minőségének javítását.

5. Következtetések és javaslatok

Az Egyesült Államok vezető szerepet tölt be a technológiai innováció terén, és Magyarország is jelentős erőforrásokat fektet a kutatás-fejlesztési kapacitások bővítésébe. Az együttműködés ezen a területen különösen az információs technológia, biotechnológia, egészségügyi technológiák és az új energiaforrások területén bővíthető. Közös kutatási programok, startup ökoszisztémák közötti kapcsolatok erősítése és a tudás-transzfer előmozdítása mind hozzájárulhatnak a két ország innovatív kapacitásának növeléséhez. Magyarország stratégiai helyzete Közép-Európában és az EU-ban való tagsága révén vonzó célponttá teheti az amerikai beruházások számára. Az együttműködés fejlesztése a kereskedelmi kapcsolatok, közös vállalkozások és a közvetlen külföldi beruházások területén mindkét ország számára előnyös lehet. Kiemelt területek lehetnek az autóipar, az elektronika, a mezőgazdasági technológiák és a gyógyszeripar. Az oktatási és kulturális csereprogramok, mint például a Fulbright ösztöndíjprogram, már jól működnek, de további teret nyerhetnek a közös tudományos és oktatási projektek, diák- és oktatócserék. Ezek az együttműködések segíthetnek a kölcsönös megértés és a kulturális kapcsolatok mélyítésében, miközben erősítik az akadémiai és szakmai kapcsolatokat. A globális klímaváltozás és az energiabiztonság kérdése szintén fontos terület, ahol Magyarország és az Egyesült Államok együttműködhet. Az új, fenntartható energiaforrások fejlesztése, a zöld technológiák terjesztése és az energiahatékonysági projektek közös támogatása mind hozzájárulhatnak a környezettudatos gazdálkodáshoz és az energetikai függetlenség növeléséhez.

Az agrárminisztérium kiváló munkájának köszönhetően Magyarország jelentős lépéseket tett a mezőgazdasági szektor modernizációjában és nemzetközi kapcsolatainak erősítésében. Az agrárminisztérium által koordinált projektek és kezdeményezések nemcsak a hazai mezőgazdasági gyakorlatok fejlesztését célozzák, hanem a nemzetközi együttműködések és kapcsolatok bővítését is elősegítik. Az agrárminisztérium által végzett munka különösen fontos az olyan stratégiai területeken, mint az innováció és technológiai fejlesztés, amelyek alapvetően befolyásolják a mezőgazdaság jövőjét. A minisztérium aktívan támogatja a kutatás-fejlesztési projekteket, különösen az olyan új és innovatív területeken, mint az információs technológia alkalmazása a mezőgazdaságban, a biotechnológiai fejlesztések, valamint az új energiaforrások kutatása. Ezek a projektek nemcsak hogy hozzájárulnak Magyarország mezőgazdasági szektorának modernizációjához, hanem erősítik a nemzetközi szinten történő tudásmegosztást és együttműködést is. Az agrárminisztérium munkájának hatékonyságát jól mutatja a nemzetközi együttműködések és beruházások

bővülése is. Magyarország stratégiai helyzete és EU-tagsága révén vonzó célpont az amerikai és más nemzetközi beruházások számára, amelyek a minisztérium által előmozdított kereskedelmi kapcsolatok és közös vállalkozások révén valósulnak meg. Ezek a kapcsolatok nemcsak gazdasági előnyöket jelentenek, hanem hozzájárulnak a magyar agrártermékek nemzetközi piacokon való megjelenéséhez és elismertségéhez is. Emellett az agrárminisztérium fontos szerepet játszik az oktatási és kulturális csereprogramok koordinálásában is. A Fulbright ösztöndíjprogram és más hasonló kezdeményezések révén a minisztérium támogatja a tudományos és szakmai tapasztalatszerét, amely elősegíti a magyar és nemzetközi agrárszakemberek közötti kapcsolatok erősítését, és hozzájárul a mezőgazdasági tudás bővítéséhez. Az agrárminisztérium jelentős szerepet játszik a globális klímaváltozás és az energiabiztonság kérdéseinek kezelésében is. Az új, fenntartható energiaforrások és zöld technológiák fejlesztésére irányuló projektek nem csak hogy elősegítik a környezettudatos gazdálkodást, hanem hozzájárulnak Magyarország energetikai függetlenségének növeléséhez is. Az agrárminisztérium ezen erőfeszítései bizonyítják, hogy a minisztérium elkötelezett amellett, hogy előmozdítsa a mezőgazdasági szektor fenntartható fejlődését és a nemzetközi szintű együtt

Az agrárattasé kiváló munkavégzése kulcsfontosságú eleme az agrárminisztérium nemzetközi kapcsolatépítési és együttműködési stratégiájának. Az attasé által végzett munka nem csupán a diplomáciai kapcsolatok ápolására terjed ki, hanem közvetlenül hozzájárul a magyar agrártermékek és technológiák nemzetközi piacokon való elismertségének növeléséhez. Az agrárattasé által koordinált programok és projektek jelentősen elősegítik a magyar agrárinnovációk és kiváló minőségű termékek, mint például a magas hozzáadott értékű élelmiszeripari termékek, például a mangalica és nyúlhús, valamint a mezőgazdasági technológiák, mint a GMO-mentes vetőmagok és a mezőgazdasági software-ek nemzetközi piacra juttatását. Az attasé munkája révén az amerikai és más nemzetközi partnerekkel folytatott tárgyalások során Magyarország képes volt javítani kereskedelmi kapcsolatait, erősíteni a gazdasági együttműködések és növelni exportját. Az agrárattasé tevékenysége kiemelkedő a mezőgazdasági oktatás és szakmai tapasztalatszere területén is. A nemzetközi oktatási programok, mint például a Purdue Egyetemen folytatott együttműködések, lehetővé teszik a magyar diákok és szakemberek számára, hogy a legmodernebb agrártechnológiákat és gazdálkodási gyakorlatokat sajátítsák el. Ezek a programok nemcsak a résztvevők számára nyújtanak értékes ismereteket, hanem hozzájárulnak a magyar agrárszektor innovációs kapacitásának növeléséhez is. Továbbá, az agrárattasé fontos szerepet játszik a

mezőgazdasági érdekképviseleti szervezetek közötti kapcsolatok erősítésében. Az amerikai Farm Bureau és a National Farmers Union képviselőivel folytatott tárgyalások és együttműködések például lehetővé teszik, hogy Magyarország aktívan részt vegyen a nemzetközi mezőgazdasági politikák alakításában, és hogy a magyar gazdák érdekeit hatékonyan képviselje a nemzetközi fórumokon. Az agrárattasé kiváló munkája jelentős mértékben hozzájárul a magyar agrárminisztérium nemzetközi tevékenységének sikeréhez. Az attasé által végzett stratégiai kapcsolatépítés, tárgyalások és programok koordinálása biztosítja, hogy Magyarország mezőgazdasága erős, versenyképes és elismert szereplő maradjon a nemzetközi agrárpiacon.

A magyar agrárminisztérium által végzett nemzetközi együttműködések és diplomáciai erőfeszítések jelentősen hozzájárultak az elmúlt években a magyar agrárszektor nemzetközi sikeréhez. Tekintettel az amerikai mezőgazdasági piac méretére és jelentőségére, valamint a folyamatosan bővülő magyar-amerikai agrárkapcsolatokra, indokolt lenne további agrárattasé kinevezése az Egyesült Államokba. Az Egyesült Államok kiterjedt földrajzi és gazdasági sokszínűsége azt jelenti, hogy több régióban is lehetőségek rejlenek a magyar agrártermékek és technológiák számára. Egy újabb agrárattasé kinevezése lehetővé tenné, hogy Magyarország jobban kihasználja az amerikai piac adta lehetőségeket, különösen a Nyugati vagy Délkeleti államokban, ahol az agrárszektor jelentős mértékben eltérhet azoktól a régióktól, ahol jelenleg magyar attasék működnek. Továbbá, egy új agrárattasé hozzáadása erősítené a meglévő diplomáciai erőfeszítéseket, lehetővé téve az intenzívebb kapcsolatépítést, a kétoldalú tárgyalások gyakoriságának növelését és az amerikai piacon való láthatóság fokozását. Ezáltal még hatékonyabban lehetne támogatni a magyar élelmiszeripari termékek, mezőgazdasági gépek és technológiák exportját, valamint elősegíteni a mezőgazdasági kutatási és oktatási programokban való részvételt.

6. Összefoglalás

Az amerikai-magyar agrárdiplomáciai kapcsolatok számos területen kínálnak lehetőségeket a további fejlődésre és mélyítésre. Az elmúlt évek során az Egyesült Államok és Magyarország között kialakult együttműködések a mezőgazdasági technológiák, kereskedelmi kapcsolatok, oktatási programok és környezetvédelmi kezdeményezések területein mutatnak példát arra, hogyan lehet a kétoldalú kapcsolatokat eredményesen kihasználni és fejleszteni. A technológiai innovációk terén az amerikai és magyar szakértők közötti együttműködés kiemelkedően fontos, különösen az agrártechnológiák, biotechnológia és az új energiaforrások területén. Ezek az együttműködések hozzájárulnak a gazdasági növekedéshez és a tudományos előrelépéshez mindkét országban. A mezőgazdasági kereskedelmi kapcsolatok bővülése és a közvetlen külföldi beruházások erősítése továbbá lehetővé teszi, hogy Magyarország stratégiai helyzetét kihasználva erősítse pozícióját az európai és a globális piacon.

Az oktatási és kulturális csereprogramok, mint például a Fulbright ösztöndíj, kulcsszerepet játszanak a szakmai kapcsolatok és a kulturális kötődések erősítésében. Ezek a programok nemcsak a diákok és oktatók számára nyújtanak értékes lehetőségeket, hanem elősegítik a szakmai tudás és a kulturális értékek átadását is. A környezetvédelmi kezdeményezések, különösen a fenntartható energiaforrások fejlesztése és a zöld technológiák alkalmazása, mindkét ország számára lehetőséget kínálnak a klímaváltozás hatásainak csökkentésére és az energetikai függetlenség növelésére. Ezek a projektek nemcsak a környezeti fenntarthatóságot szolgálják, hanem hozzájárulnak a gazdasági stabilitáshoz is.

Összességében a szakdolgozat rávilágít arra, hogy az amerikai-magyar agrárdiplomáciai kapcsolatok jelenlegi állapota és a jövőbeli együttműködési lehetőségek alapvető jelentőséggel bírnak mindkét ország mezőgazdasági és gazdasági fejlődése szempontjából. A további stratégiai együttműködések és a közös projektek fejlesztése kulcsfontosságú lehet a globális kihívásokra való hatékony válaszadásban és a kölcsönös gazdasági előnyök maximalizálásában.

Irodalomjegyzék

- Bálint, A. (2017). Az Európai Unió agrárpolitikájának hatása a magyar agrárgazdaságra. Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodástani Doktori Iskola.
- Balla, E. (2019). Magyarország külkereskedelme az Egyesült Államokkal a zöldség és gyümölcs esetében. *Gazdálkodás: Scientific Journal on Agricultural Economics*, 63(1), 43-57.
- Bárány, A., Csizmadia, P. (2019). *Hungarian Diplomacy 1989-2019: Continuity and Change in a Small State's Foreign Policy*. Springer.
- Bellemare, M. F., Barrett, C. B., Just, D. R. (2013). The welfare impacts of commodity price volatility: Evidence from rural Ethiopia. *American Journal of Agricultural Economics*, 95(4), 877-899.
- Bíró, Á., Fertő, I. (2012). Hungary's agricultural policy challenges in the new member state. *Studies in Agricultural Economics*, 114(1), 5-17.
- Clapp, J., Fuchs, D. (2009). *Corporate power in global agrifood governance*. MIT Press.
- Daróczi, C., Bánáti, D. (2017). Mangalica-kultúra és gasztronómia. *Agrár és vidékfejlesztési Szemle*, 12(2), 127-133.
- Európai Bizottság kiadvány (2023): AGRI-FOOD TRADE STATISTICAL FACTSHEET - European Union – USA. European Commission. letöltés helye:
https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/48a74b65-614b-4f21-a2a8-444c3fe42ed0_en?filename=agrifood-usa_en.pdf, 2024. 02. 06.
- Fodor, P. (2018). The role of agricultural diplomacy in promoting rural development: Case study of Hungary. *Journal of Rural Studies*, 60, 10-19.
- Gaddis, J. L. (2012). *George F. Kennan and the making of American foreign policy, 1947-1950*. Princeton University Press.
- Gardner, B. L. (2015). *American Agriculture in the Twentieth Century: How It Flourished and What It Cost*. Harvard University Press.
- Gerő, A. (2015). *Hungary and the Soviet Bloc during the Cold War*. Central European University Press.
- Hogan, M. J. (2011). *The Marshall Plan: America, Britain, and the reconstruction of Western Europe, 1947-1952*. Cambridge University Press.
- Horváth J. (1942), *Magyar diplomácia magyar diplomaták Budapest: Szent István Társulat* 11-12.o.
- Horváth, Z., Török, Á. (2019). Mangalica: A Hungarian Heritage Breed Between Nostalgia and Innovation. In *Food, Heritage and European Identity* (pp. 269-284). Routledge.
- Indiana State Department of Agriculture LinkedIn (2023):
<https://www.linkedin.com/in/indianaag/>

- Jávor, A., Szántó, Z., Szász, F. (2019). A Mangalica disznóhúsának szelektív nemesítése. *Magyar Agrár*, 34(1), 10-13.
- Key, N., McBride, W. (2017). The changing economics of US hog production. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 39(1), 103-122.
- Kocsy, B. (2022). Kocsy Béla mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata beszámolója - Amerikai Egyesült Államok
- Kóvári, C. (2016). The Fulbright Experience: Multicultural and Social Challenges in the Hungarian-American Educational Exchange Program. *ÖT KONTINENS*, (1), 85-106.
- MacDonald, J. M., Hoppe, R. A., Korb, P. (2013). Farm size and the organization of US crop farming (No. 1522-2016-123670). United States Department of Agriculture, Economic Research Service.
- Maxwell, D., Slater, R. (2003). Food policy old and new. *Development Policy Review*, 21(5-6), 531-553.
- Mészáros, I., Kovács, Z. (2017). The role of agricultural extension services in knowledge transfer: The case of Hungary. *Acta Polytechnica Hungarica*, 14(2), 163-180.
- Mishra, A. K., Moss, C. B. (2013). Financial performance of dairy operations in the United States: A comparative analysis. *Journal of Dairy Science*, 96(6), 3812-3823.
- Nagy, T. F. (2006). Hungarian-American diplomacy, 1933-1941. *East European Quarterly*, 40(2), 173-191.
- Office of the Historian: <https://history.state.gov/countries/hungary> letöltés dátuma: 2024.01.23
- Paarlberg, R. (2010). *Food politics: What everyone needs to know*. Oxford University Press.
- Péteri, G. (2004). *Hungary in early Cold War diplomacy, 1945-1956*. Central European University Press.
- Salassi, M. E. (2010). The Future of US Agriculture: An Evaluation of the Role of Renewable Energy. *Agricultural Economics Research Review*, 23(2), 255-264. <https://ageconsearch.umn.edu/record/87316/files/2Salassi.pdf>
- Schmitz, D. (2017). The Future of American Agriculture: Tensions, Contradictions, and Pathways. *American Journal of Agricultural Economics*, 99(3), 579-599. <https://doi.org/10.1093/ajae/aaw068>
- Smith, A., Bray, F. (2019). Food safety: basic concepts, recent issues, and future challenges. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 2817.
- Szabó, I., Farkas, I. (2018). Agricultural knowledge and innovation systems in Central and Eastern European countries: institutions, actors, and interactions. *European Countryside*, 10(4), 682-702.
- Szilágyi, R. (2017). The Impact of Agricultural Trade on Economic Growth in Hungary. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 5(2), 84-92.
- Tóth, T. (2016). Agricultural diplomacy in practice: Hungarian experience. *European Journal of Business and Economics*, 11(2), 62-69.

Török, Á., Horváth, Z. (2019). KnowledgeTransfer in Agricultural Science and Innovation: A Review of Approaches and Tools. *Sustainability*, 11(23), 6767.

USDA Office of theChief Economist. (2020). Trends and Outlook for US Agriculture: Projectionsto 2029. <https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/96502/oce-2020-1.pdf?v=8709.7>

Van derMeulen, B. M. (2013). The structure of European foodlaw. *Laws*, 2(2), 69-98.

Varga, D., Tóth, G. (2018). A Mangalica fajtagazdagságának genetikai vizsgálata. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 140(12), 735-744.

Zöldréti, A., Vajda, L. S. (2023a). Az agrárdiplomácia kihívásai. *Agrárdiplomácia* (80-84. old.). Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem.

Zöldréti, A., Vajda, L. S. (2023b). Az agrárdiplomácia kihívásai. In O. Ökrös (Szerk.), *Agrárdiplomácia* (18-19. old.). Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem.

NYILATKOZAT

Vincze Dávid Edgár (név) (hallgató Neptun azonosítója: A374B5) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót ¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem³

Kelt: Budapest, 2024. év április hó 26. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Vincze Dávid Edgár
A Hallgató Neptun kódja: A374B5
A dolgozat címe: A magyar-amerikai agrárdiplomácia: projektek, tapasztalatok, lehetőségek
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: _____

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: Békéscsaba, 2024. év április hó 22. nap

Hallgató aláírása